

DÉTSHY MIHÁLY—KOZÁK KÁROLY:

AZ EGRI VÁR FELTÁRÁSA

(1957—66.)

(Az Egri Múzeum Évkönyve, V., Eger, 1967.)

Eger neve népünk tudatában egyet jelent a török elleni harcok ragyogó győzelmével, a fennmaradásért küzdő nemzet hősi helytállásával. A vár belső életéről azonban — sajnálatos módon — igen keveset ismerünk, építkezésének történetét pedig csak nagy vonalakban tudjuk felvázolni. Az 1930-as évek feltárásai csak a legegyszerűbben megoldható feladatokra vállalkoztak s elhanyagolták (pérez hiányában nem is tehettek mást) a nem annyira mutató, de hadtörténetileg annál fontosabb objektumok régészeti vizsgálatát. Az itt ismertetésre kerülő tanulmányban az 1957—66. közötti évek feltárásáról kapunk beszámolót.

A város felől jöve az alsó kapun lépünk be a vár területére. Az út egyenletesen emelkedve tart a belső vár felé. Jobbról az egykori külső vár, illetve az azt erősítő töltés mellett haladunk el, amely a belső és külső vár találkozási pontja köré épült Gergely-bástyához csatlakozik. Innen halad tovább a belső vár déli fala nyugat felé s ezt követi a várba vezető út is. A Gergely-bástya és a déli várfal külső szöglete közelében tárták fel — egy később épített falköpeny alatt — a középkori vár újonnan felfedezett kaputornyát. A toronyba az ugyancsak most megtalált vékony mellvédfal mögötti gyilokjáróról léphettek be ennek felső szintjére.

A torony déli oldalának felső részén egy falfülke került elő, Mátyás sógorának, Estei Hippolit püspöknek festett címerével, ami azért érdekes, mert a

várkapuk felett általában kőcímert találunk (Nógrád, Sárospatak, Sümeg, Szigliget stb.). A kaputorony keleti, keskenyebb oldalán előkerült lőrés a déli várfal keleti szakaszának védelmét segítette elő.

Fontos és sürgős feladat volt a Varkoch-kapubástya kutatása és helyreállítása is, hiszen ez lényegesen segíti a nézőt a vár hadászati jelentőségének helyes megítélésében. A farkasverem és a kapu belső aknájának feltárása után kitűnt, hogy ennél a kapubástyánál olyan kétkarú felvonóhid működött, amelynek felhúzásakor a külső kar lezárta a kapunyílást, a belső kar pedig bebillent a belső aknába. Az így lezárt kapu előtt és mögött egy-egy mély verem akadályozta a várba való behatolást. A bástya nyugati falában kibontottak egy ez ideig elfalazott gyalogkaput, amelyen keresztül a város felé közlekedtek a XVI—XVIII. században. Az építkezés időpontját az egykor a bástya külső kapuja felett elhelyezett — most a múzeumban kiállított — kőtábla latin felirata világosan elárulja: Perényi Péter építette 1542-ben. Tervezője és kivitelezője bizonyára Perényi sárospataki olasz kőfaragó mestere, Alessandro da Vedano volt. Az új, jól védhető várkapu kialakítását a középkori vár kettéosztása tette szükségessé, miután a vár eddigi főbejárata most a külső várba vezetett, a gótikus kis kaputorony pedig a rohamosan fejlődő hadviselés követelményeinek már nem felelt meg és ezért be is falazták.

Kőhegyi Mihály